

Приморске Новине

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВОМ

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XVI

БРОЈ 331.

1. НОВЕМБАР 1987.

ЦИЈЕНА 100 ДИНАРА

● ИЗ РАДА ШТАБА ТО

Успјеле вјежбе

РАДЕЋИ на реализацији годишњег плана обуке за 1987. годину у организацији Општинског штаба територијалне одбране Будва током октобра и новембра ове године изведене су вишедневне војне вјежбе са Штабом и дијелом јединица ТО. Вјежбе су организоване уз напорни марш и покретно логоровање и у условима приближно ратним.

Циљ вјежбе је био да се провери војно-стручна способност и физичка припремљеност и издржљивост војника и старјешина. И на овим вјежбама одзив је био на завидном нивоу што свједочи да се припадници ТО веома савјесно односе према својим задацима.

Рад штаба и команди јединица праћен је и од стране надлежних војних органа који су дали похвалну оцјену за рад територијалне одбране у нашој општини.

П. Кнежевић

● КЊИЖЕВНИЦИ НАШИ ГОСТИ

„Ратовање“ у Будви

НАШИ и њемачки пијаци, њих 14, били су од 12. до 15. октобра гости нашега града. Они су у хотелу „Авала“ разговарали на тему „Рат и мир у књижевности“. Разговор је био динамичан, било је полемике, оне здраве, стваралачке. Излагање наших и њемачких књижевника изазвало је пажњу јавности. Скуп у хотелу „Авала“ је пратило више новинара неколико дневних и ревијалних листова из наше земље и СР Њемачке.

О томе шта се током 13. и 14. октобра разговарало у једној од хала нашег најлукезнијег хотела, читајте на странама 6. и 7.

● У БЕЧИЋИМА ОД 22. ДО 25. ОКТОБРА

БОЛУЈУ И ЛИВЦИ

У ОРГАНИЗАЦИЈИ Друштва ливаца Црне Горе, у хотелском комплексу у Бечићима од 22. до 25. октобра је одржан Трећи југословенски симпозијум о ливарству.

У раду овог скупа учествовало је 350 представника ливарске индустрије Југославије и њих педесетак из више земаља Европе. У току трајања Симпозијума поднијета су 42 реферата — дванаест су саопштили гости из иностранства, а пажња је у раду углавном била усмјерена проблемима ливарске индустрије код нас у којој је запошљено преко 60 хиљада радника. Општа је оцјена учесника да је ова индустријска грана у нашој земљи оптерећена бројним проблемима у раду, па су предложене одређене мјере како да се они постепено отклањају. Реферати и дискусија страних учесника показали су да ливарство болује од сличних хроничних болести који оптерећују наше жељезаре и друге производно-прерађивачке комбинате метала.

Покровитељи Симпозијума били су Жељезара „Борис Кидрич“ из Никшића, Комбинат алуминијума и Индустрија грађевинских машина из Титограда, као и фирме „Центрозап“ из Катовице у Пољској и „Прометал“ из Италије.

Д. Н.

Словенска плажа: Довиђења до године (Снимио: М. Тодоровић)

● НА КРАЈУ СЕЗОНЕ

ИПАК, МИМО ОЧЕКИВАЊА

Средином октобра у хотелима „Монтенегротуриста“ од Тивта до Улциња боравило је 9.200 гостију или пет одсто више у односу на средину октобра прошле године. Добра посјета хотелима била је и у другој половини истог мјесеца, а у оним такозваним прадским хотелима гостију ће бити све до средине новембра. Наравно, у највећем броју посјетиоци су били инострани туристи које су привукле приступачне цијене а привукло их је и сунчано и топло „михољско лето“.

До тога времена у хотелима је остварено два милиона и 350 хиљада ноћења. Домаћи посјетиоци су у тој бројци учествовали са само двије стотине остварених ноћења.

— Реално је очекивати да планирани укупан приход од 65 милиона динара, до краја године буде поприлично премашен, истиче члан Пословног одбо-

● ДО СРЕДИНЕ ОКТОБРА „МОНТЕНЕГРОТУРИСТ“ ОСТВАРИО 2.350.000 НОЋЕЊА

● ДЕВИЗНИ ПРИХОД ИЗНАД ПЛАНА

ра „Монтенегротуриста“ Иво Арменко, задужен за продају хотелских капацитета на иностраном туристичком тржишту.

Он, иначе, истиче да су овогодишњи услови привређивања, првенствено због галопирајуће инфлације били необично неповољни, па се не рачуна на жељени остатак дохода на крају године на нивоу Радне организације.

Наш саговорник је саопштио, имајући у виду најаве иностраних и домаћих пословних партнера „Монтенегротуриста“, да се добра посјета хотелима очекује у предстојећим зимским мјесецима. Страни туристи се у највећем броју одређују за боравак на приморју, док домаће највише привлачи Жабљак.

Д. Н.

● СКУПОВИ

САСТАНАК СЕКРЕТАРА И НАЧЕЛНИКА НО И ДСЗ

У БУДВИ је 15. октобра одржан састанак секретара и начелника за НО и ДСЗ, република и покрајина. Овим важним скупом председавао је генерал-пуковник Вељко Кадијевић, замјеник Са-

везног секретара за Народну одбрану.

Учеснике овог скупа поздравио је председник СО Будва, Владо Дулетић.

С. П.

У ОВОМ БРОЈУ:

- ПОПЛАВЕ НАША НЕМАРНОСТ Страна 2.
- НОВИ КУЛТУРНИ ВЈЕТРОВИ Страна 4.
- МОРЕ НАШЕ ЗАГАЂЕНО Страна 4.
- ИЗЛОЖБА О ЗАШТИТИ НА ЈАДРАНСКОМ САЈМУ Страна 5.

Обавјештење

НАРЕДНИ БРОЈ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“ ИЗАЋИ ЋЕ 29. НОВЕМБРА НА ПОВЕЋАНОМ БРОЈУ СТРАНА

Редакција

● АКЦЕНТИ

ПОПЛАВА

(ИЛИ: ДА ЛИ ЈЕ НЕДАВНО КАДА ЈЕ НАШ ГРАД ПОПЛАВЉЕН МОРАЛО СВЕ ДА БУДЕ КАО ШТО ЈЕ БИЛО?)

Недавно када су се облаци над Будвом напросто отворили и када је за само пар сати на метар квадратни земљишта пало 223 литра кише, поплаве су нанијеле знатне материјалне штете у 93 стамбене индивидуалне и друштвене зграде. Ниво воде од изнадних, памахниталих бујица са околних брда је у приземљима зграда достигао висину од двадесет, па и осамдесет сантиметара. У неким, чак, и 170 сантиметара.

Огромне материјалне штете нанијете су бројним породицама у новоизграђеним стамбеним насељима. Посебне штете вода је нанијела породицама које су подруме у стамбеним зградама адаптирале за становање вишечланих породица. Многима су уништени комплетан намјештај, покућство, електрични апарати... Доведени су тамо одакле су почели. Зато су многи од њих уочиште нашли у „Вилама-Авала“ и у њима ће остати подуже.

Вода је рушила потпорне зидове у насељима, на више мјеста поткопала путеве који се одвајају са магистрале, а појавило се и неколико клизишта.

О насталој проблему и мјерама које треба предузети да се последице што прије отклоне, расправљано је на сједници Извршног одбора Скупштине општине. Као прва обавеза постављено је да се процијене појединачне и друге штете које су учињене. СИЗ за комунално-стамбене послове постављено је у задатак, да, у што је могуће краћем року, обави санацију станова у зградама у друштвеном власништву.

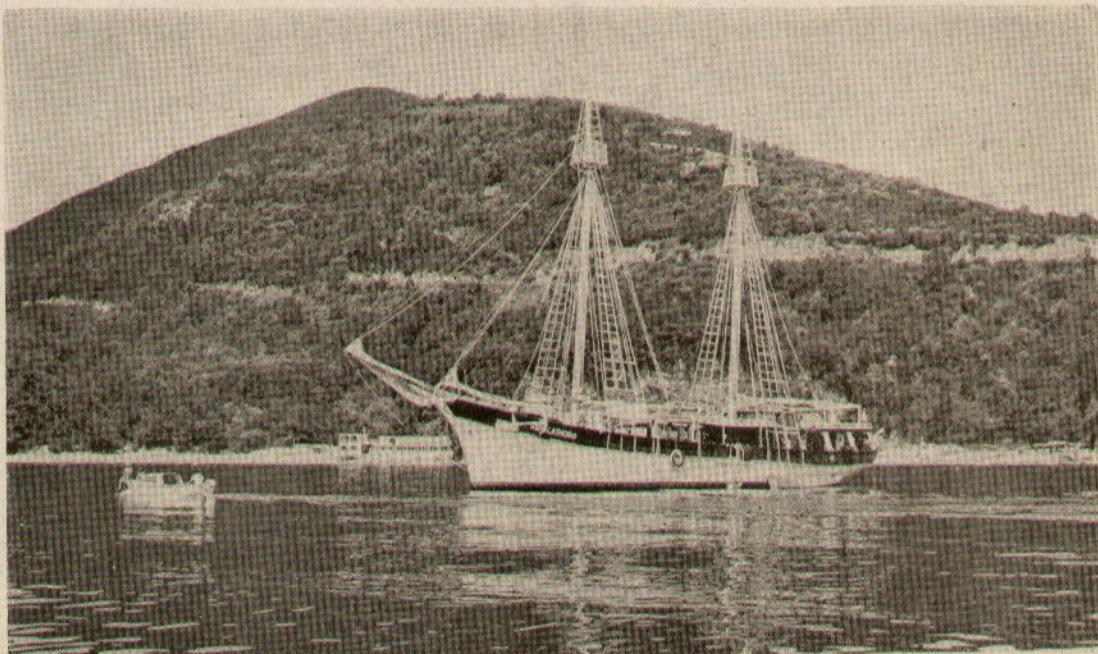
Извршни одбор је дао пуну подршку апелу Општинског вијећа Синдиката да организације удруженог рада пруже материјалну и другу помоћ запосленима чија је животна егзистенција доведена у питање. У фонд солидарности при Општинском вијећу из општинског буџета је одмах уплаћено пет милиона динара. Очекује се да ће и друге основне организације, самоуправне и друге институције овај апел свесрдно прихватити и наћи начина да на име помоћи пострадалима; уплате новчана и друга средства.

Солидарност је у овом часу неопходна и вјерује се да ће и овом приликом доћи до пуног изражаја.

А, сада о једном другом питању. Опште је мишљење да изненадне бујице не би нанијеле толике штете да су потоци предвиђени за прихват и проток вода били бар половином очисти. Напротив, они су били затрпани свим и свачим. Добрим дијелом томе су кумовали власници зграда који су у њих бацали камење, шут, па, чак ислужене шпорете, лежаксе... Посебна прича у томе су комуналци и електричари. Потоци су премошћавали цијеви за воду и електричне каблове, а они су у вријеме надошних вода постали бране за проток јер на њима се заустављало све што је стихија пред собом носила. Вода је тако сво ток скренула на зграде, и десило се оно најгоре.

Са правом треба поставити питање колико је у таквим понашањима и власника зграда било немарности и неодговорности. Не захтијевамо никакве појединачне нити колективне прозивке за настало стање. Тражимо да се, најзад, схвати да иоле обилне падавине већ деценијама Будву напросто упрожавају. Подејетимо се само како при таквим случајевима изгледају улице и булевари, када преко њих једино могу да саобраћају возила. Пјешаци се остављају на милост и немилост стихији, све се то већ поодавно зна; планери, урбанисти, пројектанти и други непрестано дају обећања да ће се нешто учинити да се стање мијења, али нажалост све остаје као у оној народној држи воду док мајстори оду.

Д. Новаковић

Љетос је било суво, а јесенас...

● УСЉЕД НЕВРЕМЕНА

ТЕЛЕФОНИ СУ БИЛИ ГЛУВИ

Невријеме које је наш град задесило 12. октобра, погодило је и наше поштарне. Седам дана није радило 200 телефона.

— Вода у каналима гдје је постављен кабл ТТ, на простору између Поште и стамбених зграда у улици Маршала Тита довела је до знатног оштећења. Морали смо замијенити 80 метара овог кабла и тек послије седам дана претплатници су добили везу. Било је мањих оштећења и на

другим мјестима. Наши техничари су радили за ово вријеме дан ноћ рекао нам је Славко Јововић, руководиоца техничке службе у Пошти, иначе инжењер телекомуникација.

У Пошти смо сазнали да је од кише било тежих оштећења на ТТ каблу у Грбаљској Лави и у тунелу између хотела „Ас“ и Петровца, што је ових дана отежавало успостављање веза и змеђу Будве и других градова у нашој земљи па и у иностранству. Биле

су блокиране 84 линије које иду од Будве према Титграду и даље коаксиалним каблом. Радило је других 84 линије, али преко РР уређаја.

Нешто касније сметње на коаксиалном каблу у Петровцу отклонио је ООУР магистрални капацитети ТТ из Титграда у чијој је на дужности овај кабл.

С. П.

● СЕДМИ КОНГРЕС МЕДИЦИНЕ РАДА

ИНВАЛИДА СВЕ ВИШЕ

ИНТЕНЗИВНИМ развојем индустрије, пољопривреде, рударства, саобраћаја и других привредних дјелатности, наша земља све више постаје активни учесник свјетске технолошке револуције, али при томе плаћа и данак том сложенем процесу, речено је, између осталог на Седмом конгресу медицине рада Југославије који је одржан од 19. до 22. октобра у хотелу „Спленид“ у Бечини.

Конгресу је присуствовало преко 900 учесника из свих наших република и покрајина, а како смо обавијештени, саопштено је преко 400 научних и других радова. Конгресу су, поред југословенских стручњака присуствовали, као гости специјалисти медицине рада из СССР-а, Шведске, Чехословачке, Источне Њемачке, Пољске и Египта.

Учеснике конгреса у име Савеза синдиката Југославије је поздравио, предсједник Савеза синдиката Црне Горе, Мило Ђуровић, а у име нашег града, предсједник СО, Владо Дулетић.

Уводно излагање поднио је др Бојина Ђулафић. Он је између осталог казао: „Јављају се еколошке катастрофе које до сада руку на срце нијесу толико биле изражене, сем Чернобила. Са њима долази до опасног угрожавања живота. Становништво је изложено утицају све већих доза радиоактивности. Све је више загађенија радија и животна средина.“

Због тога медицина рада има видно мјесто, јер мора бити оспособљена да у сваком тренутку одговори повећаним захтјевима радника за заштитом здравља у условима повећаног професионалног ризика.

Даље је др Ђулафић рекао: вишегодишња неповољна економска кретања у

Југославији негативно се рефлектују на рад и развој здравствене дјелатности. Достигнути ниво развоја здравствене службе у раскораку је са могућностима њеног финансирања.

У последњих двадесет година служба медицине рада у нашој земљи имала је интензиван развој. Од 800 организационих јединица, колико их је било у Југославији 1966. године, број се повећао на 1771. у прошлој години.

Кадар чине 3714 љекара у Југославији и институцијама медицине рада, од чега су 1503 специјалисти медицине рада. Тај број, ипак није у могућности да обезбјеђи квалитетну здравствену заштиту 5,5 милиона запослених.

Број инвалида рада и инвалидских пензионера стално расте, нагласио је др Бојина Ђулафић.

Како се на овом конгресу чуло, прије пет година било је око 700 хиљада инвалида рада, што је чинило 7 одсто активних осигураника. У Југославији се у периоду од 1970. до 1984. године дешавало годишње 265 хиљада до 311 хиљада повреда на раду. Или: број повреда се кретао од 42 до 60 на 1000 активних осигураника. У истом периоду несрећа на послу са смртним исходом било је између 534 и 664, док је у 1984. години било 593 повреде са смртним исходом. У тој години изгубљено је, због повреда на раду, 6,5 милиона радних дана.

Заштита на раду мора бити свеобухватна и ригорозна, zaloжили су се сви учесници Седмог конгреса медицине рада.

С. Паповић

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакцијски колегијум. Главни и одговорни уредник: ВЛАДИМИР СТАНИШИЋ. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва, телефон: 41-194 — Број жиро рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штамп: ИШРО „Обод“ — Цетиње. Претплата: годишња 3200 дина; за иностранство 30 долара. — Рукописи се не враћају

● ДРУГИ О НАМА („ПОВЈЕДА“)

О ДИВЉОЈ ГРАДЊИ И ЈОШ ПОНЕЧЕМ...

У Будви је ових дана мирно. Нема више оне спарине и летошње гужве. Али зато има новости. По ручите кафу испред „Могрена“ и све ће те их сазнати, предлаже нам један стари познаник. Нема те кабловске телевизије, која је бржа од наших усмених информација.

И сазнајемо: да је прекривено још девет викендица и да неки викендици нијесу баш мирно гледали како им одлази у неповрат двогодишњи трл. Да ће ускоро прорадити кабловска телевизија и радио Будва. Да ће Которанин Гојко Поповић који је за 200 хиљада долара купио кућу у Старом граду глеје је намеравао да отвори велики ресторан остати и без пара и без кувне и без ресторана и морати на двогодишњу суданију с општином Док суд не каже своје у кућу ће се вселити неки општински форуми. тврде добро обавијештени Чули смо још да ће биотерапевти и други видари из цијеле Југославије ускоро добити своје просторије баш у Старом граду. Чак ће имати и свој Институт на којем ће се између осталог излагати

ката рекли су нам инспектори. Нијесу нам међутим рекли ко је од њих бранио свој посед. То је нормално у нашем послу кажу инспектори Драган Калајановић и Миланко Бајчета нао нас на оваквом послу обично прати милиција.

Било како било, општина Будва је једна од рибетних црногорских општина у којој је дивља градња потпуно заустављена. Прошле године порушено је на примјер 43 објекта, а ове 15. Да не говоримо о 204 прегледа 75 ријења, четири кривичне пријаве 21 захтјев за покретање прекршајног поступка. И све од јануара до данас.

Они што мисле да граде дивље“ и без документа ције, немају шта да траже овдје поручив будвански инспектори. То се, међутим не односи на биотерапевта и друге видаре Будва им је широм отворила врата. Велимир Золак, директор Културног центра нам је дуго причао о Данима древне медицине“, који су у Будви организовани од 8. до 14. септембра И нас је изненадило колико је посетилаца дошло прича Золак — би-

СВЕ ЗБОГ ТУРИЗМА

Золак нам прича и о плановима за кабловску телевизију и за оно скоро,

ријењењу Скупштине општине Будва Објекат је национализован 1960 године а купопродајни уговор није пуноважан јер предмет купопродаје ни

● ТУРИСТИЧКА НОВИНА

СПЛАВОВИ ИЗ УВОЗА

Тара и сплаварење били су и овог лета привлачни за многе туристе из земље и иностранства. који су на овај начин откривали анатомију најљепшег кањона у Европи, а по многим и у свијету.

— Већ од слиједећег лета, Таром неће бродити традиционални дрвени сплавови сачињени од балвана. Туристе ће возити гумени сплавови, који се користе на ријеци Колорадо и Замбези, а које за овакве врсте кретања брзим и плаховитим водама израђује француска фирма „Силиндер“. Ових дана на ријеци Тари боравио је конструктор „Силиндера“ Жилијен А.Аврико, који се упознао са будима Таре. Послије његовог боравка ми смо научили за почетак два гумена сплава по цијени од по 130 хиљада француских франака, које ћемо користити већ од почетка следеће сезоне, рекао нам је Дики Кажанега, директор „Монтенегроекспреса“ путничке агенције „Монтенегротуриста“.

Тако ће један вид традиције устукнути пред новим човјековим производом али се више зато неће сјећи стабла, од којих су састављени сплавови П. С.

Будвани су добро информисани

књиге о биоенергији! Испред „Могрена“ ћете чити и много тога још: рецимо ко је изгубио „грине“ паре у касину Авала“ ко су људи који у селима око Будве (икао су неурбани зована) граде модерне вишеспратнице. Само их у Марковићима, рекоше има преко 30. Сад ће врбанисти имати пуне руке посла да их уклопе у своје планове причају Будвани.

ГРАД МОБИ

Трагом ових вијести пошли смо у општину. И увјерили се да су мјештани црногорске метрополе туризма добро информисани.

Јер, рушење „дивљих“ објеката је прекривено заиста завршено. Драгомир Бубања и Зоран Мараши први људи у одјељењу за инспекцијске послове нам рекоше да је досад порушено девет темеља будвних викендица и неколико монтажних објеката. Готово сви су у Будварици. Мирко Чанак и Невенка Чанак из Новог Сада, Славољуб Гушљевић из Бора, Радомир Дробњак, Љубинка Ивановић, Светомир Војновић, Светомир Војвукосав Матејић и Петар Обрадовић сви из Београда, су власници ових обје-

ло их је ништа мање него на било којој представи Љубише Ристића. У оквиру те манифестације одржана је и прва школа за биотерапевте у Европи. На предавањима се говорило о разним травмама, о прављењу мелема, хипнози, јоги медитацијама, храни енергији. Познати биотерапевти су ту пред посетиоцима демонстрирали своје знање. Интересантније од овога су свакако планови за касније. Тачно је размишљамо да отворимо катедру за гранична подручја науке. Наравно, не би то било никаква нова високошколска институција већ мјесто гдје би се ти људи окупљали размишљали искуства одржавали предавања, дружили се. Одредили смо и просторије за њих. Све у интересу туризма — тврди Золак. Сад је Будво Вучинић чија ординација“ на стадиону „Будве“ увијек крцата болесницима — задовољан Будва постаје центар биотерапевта а он је домаћин. Иначе у Будви ћете чути да има још њихових суграђана са овом необичном снагом. Неки лијече костобољ друге употребљавају вискове. То је зато што је Стари град град моћи што се испод њега укрштају подземне воле — увјерава нас онај стари познаник

овдје Радио Будва. Показује нам и опрему која је већ стигла И то је због туризма — каже. Да све имамо на једном мјесту: и новине и радио и телевизију. Да туристима кажемо гдје је концерт, гдје привредба коме је галерија отворила врата.

Што се тиче кувне Гојка Поповића и спора са Општином коначно је и стигло и дуго чекано ријењење Прије њега су у Будву долазили представници разних комисија за жалбе И републичких и савезних. Разговарали и отишли. Нема ту шта да се прича увјерава нас и Слобо Франковић правни савјетник у Скупштини општине. Комисија за излагање на јавни увид података премијера катастарског класирања земљишта и утврђивање стварних права на непокретностима донијела је ријењење да је општина Будва у цијелини носилац права управљања, располагања и коришћења непокретностима које је Поповић купио у Сједињеним Америчким Државама. На питање да ли је купопродајни уговор између Гојка Поповића и Филипа Вукићевића власника поменути кувне склопљен у Сан Франциску у марту ове године (у нашем конзулату), пуноважан одговор смо нашли у самом

је могла бити некретнина која у моменту вршења промета (март 1977) не постоји — зграда је страдала у земљотресу кал је срушена и на том простору није предвиђен објекат“.

Међутим у Старом граду, поменути објекат стоји чврсто. И то на четини спрата Уз то је вјероватно и један од најљепших у старом граду. Ускоро ће се у њега вселити неки општински органи Поповићу дакле остаје да се обрати суду. И обратио се рекли су нам у Општинском јавном правобранилаштву Сад Будвани који га познају чекају — епилог Јер 200 хиљада долара није мала пара...

Нијесу ово наравно једине слике из Будве. Има њих још: Стари град се до грађиве и врбевије, марина добија контуре „Монтенегротурист“ своли рачуне, на игралишту Будве тренирају момци из истог именовог клуба а докони пензионери на тераси ресторана препричавају најновије вијести“. Свим тим сликама заједничко је — нова туристичка сезона. Научили су овдје да о њој треба мислити већ сада.

Ј. С.

● БЕЧИЋИ: ЈУГОСЛОВЕНСКО-ШВЕДСКИ ДАНИ

Примјерна сарадња

У хотелу „Медитеран“ 22. и 23. октобра одржани су Осми по реду Југословенско-шведски дани љекара медицине рада.

У овим разговорима југословенске љекаре предводио је професор др Љубомир Петровић из Београда, а шведске, професор др Бенгт Јервохолм из Гетеборга.

Теме су биле: професионалне болијести радника дрвне индустрије и азбестна болијест.

— Ми смо у Југославији на ове теме одржали два научна скупа. Један у оквиру Југословенске академије знаности и умјетности, а други под покровитељством Савеза синдиката Југославије, да би максимално заштитили произвођаче азбеста, којих у Југославији има нешто преко 6.000, рекао је др Петровић.

У Шведској, како се у Бечићима чуло, послје дугог проучавања и испитивања, забрањена је употреба азбеста, јер је доказано, да он проузрокује специфично обољење рака, који је у медицини познат као мезотелијом.

О савременој дијагностици професионалних алергијских обољења респираторног система код радника дрвне индустрије, говорио је професор др Слободан Додић.

— Радници дрвне индустрије изложени су не посредно утицају прашине дрвета, која је без сумње штетна по здравље, па је и загађена радна средина један од битних фактора повећања алергијских обољења дисајних органа. Са падом животног стандарда у Југославији, ово питање ће се још више заострити, упозорио је професор Додић. — Иначе сарадња шведских и наших љекара медицине рада, се од 1970. године одвија успјешно. Слиједећи сусрет је у Шведској 1989. године.

С. Паповић

● КУЛТУРНИ ТОКОВИ

ДУВАЈУ НОВИ ВЈЕТРОВИ

Град театар, прије свега, па дуга бројна збивања минувлог љета на културном плану учинили су да се садржајно видно обогати и измијени културни живот у Будви у љетним мјесецима. Општа је оцјена да је све што се догађало, а свијело ци смо да је најразноврснијих манифестација било на претек, допринијело да се обогати а тиме и оплеме ни твистичка понула.

Одговор на питање, а оно се непрестано поставља да ли је културе било потаман и премного нека дају позвани и нека то буде конкретно и са дебелим образложењима. Јер, бројна питања у вези по мака који је на плану културе учини се постављају. Нажалост, не можемо а да то не кажемо, највише их постављају они који цијело љето нијесу заборавили у Стари град који је више од два мјесеца био јединствена позорница.

● ОРЈЕНТАЦИЈА НА ФЕСТИВАЛЕ

● УСКОРО РАДИО БУДВА

затим на средства друштвено-политичке заједнице доприносе организација упућеног рада а постоје могућности за самофинансирање одређених активности и пројеката.

— **Повучени организацијом фестивалске манифестације** Град театар за који су дате бројне ласкаве оцјене а који ће убудуће преузети и самим тим је воли ти новоформирани Културно-информативни центар, одређено је да се Будва трансформише у фестивалски град и да се најразноврсније манифестације догађају цијеле године, истиче директор Културно-информативног центра Велибор Золак.

Поред Град театра, у плану је организовање фестивала фолклора, затим

локалног карактера и ради ће на кратким таласима у потјери смо за младим кадровима којима ћемо омогућити специјализацију у Радио Београду II, да се оспособе да самостално воде и уређују програм. Телевизија ће имати кабловски карактер и доприниће да се далеко квалитетније примају оба програма југословенске и италијанске телевизије а преко ње ће моћи да се прихватају и програми који ће се преносити путем сателита. Велику олакшицу у реализовању тог посла представља то што су одговарајући подземни каблови већ инсталирани у туристичком насељу „Словенска плажа“ и хотелу „Авала“. У старој Будви они ће се провући кроз такође подземну већ врабе

Сцена из представе „Мизантроп“ љетос на Словенској плажи

Формирањем Културно-информативног центра који је већ заживио, поред стоји значајна трансформација културе на „привилегијаних плажа“. О томе говоре планови и програми на којима се увелико ради. У згради „Зета филма“ при крају су радови на адаптацији простора и постављање уређаја за локалну радио-станицу. Опрема за њу пристиже свакодневно, па је реално очекивати да за Нову годину или са нешто закашњења на радио пријемницима чујемо: — Добар дан, драги слушаоци. Радио Будва започиње данашњи програм.

Управо се приступило обезбјеђењу трајних извора за финансирање предвиђених културних активности. Процијена је да она годишње треба да износе 700 до 800 милиона динара. Рачуна се на дво боравањине таксе и фестивалску такву

разноврсних музичких сузрета а широке су могућности за организовање бројних свјетских домаћих и иностраних ансамбала. У њих овом реализовању ослонац би и даље био на спољној сарадњи, а упоредо са тим сложеним послом радићемо на оспособљавању сопствених кадрова за превзимање организације бројних полова.

Отварањем капије стаде Будве добиће се бројни прагоцијени простори за сликарске и друге изложбе. По почетка наредног љета, истиче наш саговорник, опремиће се археолошки и етнографски музеји који ће посјетиоцима Будве најречитије проговорити о богатој културно-историјској прошлости и наслеђу овог краја. Даље радимо на превзимању и укључивању дома „Првене комуне“ у Петровцу у пројекте културе.

Радио станица ће бити

мрежу у који су постављене електричне и ПТТ инсталације. Каблови ће се поставити и до других насеља и на њих ће се појединачно или групно прикључивати стамбени и други објекти.

— У програм рада Културно-информативног центра предвиђена је и издавачка дјелатност, али искључиво она која ће учинити да се твисти док код нас бораве подробно информисан о свему што ће се догађати: какво нам је и колико културно-историјско наслеђе. Иначе потреба за таквом врстом издавачке дјелатности је неопходно изражена. Примјера ради, да наведемо да Будва нема просјекат ривијере, немамо ни планове насеља, а нити перспекте споменика културе истиче на крају разговора Велибор Золак.

Драгослав Новаковић

● ПОСЉЕДИЦА НЕВРЕМЕНА

АКЦИЈА
ЗА
ПОМОЋ

Комисија за утврђивање штета у општини послје поплава 12. октобра још

нијесу дошле до праве цифре колика је укупна штета. Зна се да је тог дана пало преко 220 литара воде на квадратни метар.

— Овом приликом страдало је 40 станова који су потпуно уништени, три стамбене породичне зграде су још увијек угрожене јер их је бивша подлокала страдало је приземље ОШ „Стефан Митров Љубиша“, затим једна хала Јадранског сајма се нашла под водом.

У градској луци потопљено је више чамаца а од 12. октобра није радило десет так дана око 200 телефона. Штета се процјењује на око 2 милијарде динара. Општинско вијеће Савеза синдиката је покренуло акцију помоћи и надало се да ни овом приликом неће изостати солидарност радних организација и наших грађана рекао нам је Рајко Миховић, потпредседник Извршног одбора Скупштине општине Будва.

● АКТУЕЛНО

ОТРОВ НЕ ЧИСТЕ-ПАПИРИ

ГОДИНАМА већ слушамо апеле за спас Бокоторског залива, као и цијелог Црногорског приморја, од загађена која му све више пријеге. На другој страни као да траје утркивање ко ће више замућити његове воде. Стиче се утисак као да на сваки апел загађивачи одговарају сипањем у море разних отрова у виду детергената, тешких метала, нафте...

Два најновија примјера са обала јужног Јадрана показују да се акција за спас некада чисте овалне води искључиво паширама док у стварности вода мути ко стигне. Прво смо недавно били свиједоци новог снажног протеста гивана који да би спасили свој дио залива, који је доскора био најчистији дио Боке, зову упомоћ револуларне инспекције. Они су, наиме, недавно ангажовали стручњацима наших еминентних установа (војномедицинска академија из Београда и завод за онкологију мора из Котора) који су утврдили да из новоизграђене зоне у Грозњком пољу, која још није рјешила питање одвода отпадних вода, у Јадрански залив стижу отрови, из фабричких погона који су никли на новој локацији у море одлазе детергенти, тешки метали, фекалне воде. Уколико се нешто хитно не предузме овај дио Бокоторског залива, који је плановима одређен за риолни резерват, оне сасвим затрован.

На другој страни, ту у нашој најближој околини, око Бара и Сутомора море је ових дана дошло црну боју јер је танкер из Јадра „Јордан Ђирић“ који је био усидрен у барској луци испустио у море преко 40 тона нафте. Догодио се то због немара капетана орода и његовог особља које је са великим закашњењем примјетило да је оштећен вентил кроз који је нафта испурила у море. Морске стрвије су разијеле нафту све до Петровца. Уништене су рибе и планктон; нафта је у куглицама које се тешко разијају стигла на плаже и сачекала купаче за чије не се костиме лијешити мазут који се веома тешко скида са тканина. Барани су затражили одштету, изречене су казне капетану брода и двојици чланова посаде.

Но, поставља се питање, да ли је то довољно. Ово је по ко зна који случај загађивања морске овалне нафтом уз нашу обалу. Као по неком правилу сваке године по неки ород „ишара“ обалу испред Боке, Будве Бара нафтом и — отплови. Последице тога се распреду приче, чују се пријетње, пишу се жалбе и — тужбе. Али, опет као по правилу, то траје кратко, па онда се ништа не предузима да се убудуће спријечи загађивање мора на овај начин. Нико не контролише танкере који се задржавају у овдашњим лукама или који туда плове на својим путањи ка другим лукама. Не постоје ни савремени апарати за чишћење овалне од нафтних мрља, ни друга средства којима би се дјеловало превентивно. А у свим документима пише да је море наше велико добро. Уосталом од туриста који се одмарају на његовим обалама живи народ Црногорског приморја. А свако добро зна се, треба штитити пазити. Не папирима, него конкретном акцијом.

Два најновија примјера загађивања мора у нашој непосредној околини, тешка и са штетним последицама, морају бити и повка да се спријечи атаковање на морско добро.

С. Грегорић

● ЈАДРАНСКИ САЈАМ

ИЗЛОЖБА „ЗАШТИТА 87“

У организацији Пословне заједнице за цивилну заштиту Југославије Секретаријата за народну одбрану Црне Горе и Јадранског сајма од 13. до 17. октобра у халама бивањског сајмишта одржана је традиционална — пванаеста по реду — изложба „Заштита“

Производе за противпожарну радиолошкву и биохемијску заштиту приказало је четрдесет произвођача из цијеле земље. Између осталих на изложби су се представили „Ватроспрем“ и „Металац“ из Београда, институт „Рвбер Бошковић“ из Загреба и „Борис Кидрич“ из Винче. Електротехна и ТЕГРАД из Љубљане, Милоје Закић из Крушевца, „Руди Чајевац“ из Бања Луке.

Присутне излагаче и госте поздравили су Владо Дулегић, председник Скупштине општине у име града, домаћина и Јанко Ражнатовић, директор Јадранског сајма.

— Опрема и средства за заштиту од пожара и њихова ефикасност од посебног су значаја и интереса за земљу са становништвам спречавања материјалних штета, очувања човјека у средини и других задатака који се са тим у вези постављају, пред цијелу друштвену заједницу отворили Изложбу између осталог нагласно је члан Председништва

Председништва Привредне коморе Југославије, Андрија Мијушковић.

У току трајања Изложбе одржан је симпозијум на тему јединственог научно-истраживачког пројекта развоја и производње опреме и средстава на нивоу земље за заштиту од пожара и других елементарних непогода. Одржано је савјетовање са представницима ватрогасних организација и јединица. У раду ових скупова учествовали су представници Савезног и секретаријата република и покрајина и представници организација цивилних заштита.

Д. Н

● СТАРИ ГРАД

Апартмани за
Енглеze

— Почели смо да дајемо кредите за адаптацију 140 апартмана са око 450 кревета у Старом будванском граду, које смо већ продали на енглеском тржишту за слиједече лето, рекао нам је Дики

Јован Саватовић:
Свети Стефан

Кажанегра, директор „Монтенегротуриста“.

Како смо сазнали за ове кредите обезбијеђена је милијарда динара од стране „Југотурса“ из Лондона.

П. С.

● ИЗ СУСЛЕДНИХ КОМУНА

Нови бродови

Замјена дотрајале флоте један је од важнијих задатака који су пред себе ставили запослени у котарској „ЈУГООЦЕАНИЈИ“, како би овај колектив, трећи по носивости својих бродова у нашем поморству, могао успјешније да послужу на све узбуљивијем свјетском тржишту. Током следеће године Которани планирају да се ослободе четири двоталупна брода који су старији од 20 година. Њих треба да замијене са пет пловних бродова који су у просјеку стари око пет година. Истовремено Которани настоје да обезбиједе средства за изградњу бродова у домаћим бродоградилштима.

— Просјек старости бродова у Југословенској трговачкој морнарици је 17,8 година, кажу у „Југооцеанији“, а ми у Црној Гори смо чак изнад тог просјека. — Ако се има у виду да је просјек старости бродова у свјетској поморској флоти око 12 година, односно да је експлоатациони вијек брода око 15 година, јасно је да се наши стари бродови све теже сналазе на доста узбуљивим морима и океанима. Стога нам требају новији бродови до којих се заиста све теже долази.

Которани су ових дана обновили и подмладили своју флоту. У бродоградилшту Варне Минде у ДДР завршен је нови брод који је добио име „Купрес“ и који је носивости 18.110 тона. Он је полуконтејнерски и сличан је броду „БОКА“ који ће такође недавно за потребе Которана изграђен у овој земљи.

Са флотом од 25 бродова Которани су у првих шест мјесеци ове године свјетским морима и океанима превезли 1.900.000 тона разних терета. По том основу остварени приход у првом полугодњу износи 20 милијарди динара, и за 1,2 пута је већи него лани у исто вријеме. Доходак износи 4,5 милијарди а чист доходак је 2,4 милијарде. Ако се има у виду да је лани послје првих шест мјесеци „Југооцеанија“ забиљежила губитак онда је извесно да за Которане ове године дубају повољнији вјетрови. Добром пословању кумовао је пораст цијена возарина које су последњих година биле изузетно мале. Добро се радило у љетњем периоду тако се наставило и јесенас па треба очекивати и добре резултате по деветомјесечном обрачуна.

— Кренуло је, али повед тога што морамо обнови флоту, неопходно је и веће ангажовање на измиривању обавезама по ино-кредитима које су доста велике, истичу у „Југооцеанији“.

С. Г.

ФЕЉТОН „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ТУРИСТИЧКО ДРУШТВО „ПРИМОРЈЕ“

Брига друштва је била уређење путева нарочито оног приобалног поготова када је изграђено ново пристаниште. Нешто касније се он и асфалтира. Доцније се уређење и нова улица „Нико Анђус“ и тиме и прилаз новом пристаништу. И поред сталних дискусија и жеља да се уреди пут до мјесног гробља није се у томе ни до данас успјело. Прикупљени су неколико пута добровољни прилози за то, али од свега ништа. Доцније се уз помоћ Одмаришта РВИ уредио и асфалтирао пут до Лучица. Друштво је и прије рата поклањало пажњу уређењу путева не само у Петровцу него и околиним селима. Добровољним радом вршене су оправке путева а Друштво је постављало путоказе и табле са називима села. Што је интересантно, путокази су се постављали чак и за путеве који су водили на околна брда. Размишљало се и о томе да би се могао једном јачаром повезати планински и морски туризам. Велики значај за развој туризма, не само за Петровац већ и за цијело Црногорско приморје, представљала је изградња аутостраде преко Титовграда за Београд а 1963. г. и изградња Јадранске магистре

ле, као и касније пуштање у саобраћај пута Београд — Бар. Док ових путева није било, туристи су стизали нарочито они из Београда и унутрашњости како прије, тако и послје рата, возом преко Сарајева до Херцеговог, а одатле бродом до Петровца. Како Петровац тада није имао пристаниште, путници који су долазили бродом морали су се превозити од брода, који би се висирио бар кама до обале. Овакво превозење баркама није било ризично у данима када је море било мирно али за вријеме таласа било је доста опасно. Када је 1955. год изграђено пристаниште бродови су пристајали уз њега, што је било много сигурније и удобније. Овакав превоз туриста бродовима, трајао је све док изградњом аутостраде није су замијенили аутобусима, а касније и возом. Долажење и одлажење туриста бродовима за мјесто је представљало својеврсну атракцију и штета што се то потпуно укинуло а није ни замијењено чак и са бродовима који би саобраћали у локалном саобраћају. Прије рата је постојао мали брод „Срема“ који је свакодневно саобраћао на релацији Будва — Петровац и враћао у Пржно или Милочер. Ово

је вршено само за вријеме туристичке сезоне. Данас само постоје неки бродови туристичких агенција, који превозе иностране госте, а наши домаћи туристи су тога лишени.

Овом се приликом важно осврнути и на угоститељство од оснивања Друштва и даље. Петровац је у то доба био мало мјесто са око 400 становника. Сматрао се варошицом. Имао је школу са око 20 бака поштву, амбуланту не колико дућана месару пекару, неколико занатлија и општинску Угоститељских објеката било је тала мало. Постојао је хотел „Петровац“, власништво П. Стајепа В. Сувбића и хотел „Приморје“ власништво П. Олге Медин. Оба ова објекта нијесу имала више од 40 лежајева. Поред њих постојале су и двије хафине Касније 1938. г. браћа Саво и Радо Вуковић подижу у Лучицама свој приватни хотел „Палас“ привлачан и лијепо објекат са 70 лежајева и само три купатила. Овај хотел је кратко радио, јер је у вријеме устанка 1941. г. био срушен и запаљен од Италијана. Касније послје рата, је обновљен и претворен у одмаралиште РВИ и радио све до 1979. г. када је срушен у земљотресу. Хотел је прије рата био

стјежиште напреднијих људи из Београда међу којима је био и Иван Рибар. Касније Душан Сувбић 1940. г. подиже за своје синове и кћер велику кућу од лијепог тесаног камена. Исте године прима и прве туристе а њен капацитет је био 28 лежаја. За вријеме рата је служила Италијанима, а одмах послје рата страдала од експлозије нагазних мина које су се налазиле на плажи. Том приликом је страдао и поменути хотел „Петровац“, који се више није обнављао и на његовом мјесту, пре дузеће „Нафта“ које је тада истраживало нафту у Буљаричком пољу, подигло своју велику стамбену зграду Вила „Сувбић“ је нешто доцније национализована, и претворена у угоститељски објекат депанс „Палас“. Још прије рата, било је и породица које су поред својих лежаја издавале пансионе туристима што је добро долазило да се у недостатку угоститељских објеката, прими што већи број наших домаћих гостију. Тако још 1930. г. Теодора Медин почиње да прима и прве туристе, а касније издаје и до четрдесет пансиона. Једне године је код ње летовао цијело купни ансамбл Београдске опере на челу са доајеном Матом Милошевићем.

Тада су се могле чути и чувене оперске арије из Травијате, Кармена и других. Нешто доцније такве пансионе даје и Анастасија Грето Ја.

Друштво је водило рачуна и о пропаганди туризма у Петровцу. За ту сврху је и набављен фотографски апарат који је предат Милораду Перацићу који је био не само врсан музичар, већ и одличан фотомастер. Њему је постављен задатак да снима најљепше пејзаже Петровца и околине, што је он врло успјешно радио. Послједне смрти овог нашег великог ентузијасте остављена је велика збирка врло квалитетних фотоса и штета би било када се то не би сачувало. Друштво је најљепше фотосе вмонжавало у Загребу и долазило до квалитетних разгледница које су слале по читавој Југославији и иностранству.

Друштво се непрекидно бринуло да Петровац добије свој урсанистички план што је врло касно урађено.

Војислав Н. ПЕРАЦИЋ

(наставља се)

● БУДВАНСКИ СУСРЕТ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ И ЊЕМАЧКИХ ПИСАЦА НА ТЕМУ „РАТ И МИР У КЊИЖЕВНОСТИ“

ИСТИНИТО О СВАКОМ ДОГАЂАЈУ

ПИСЦИ морају да свакоме злу супротставе своју истину, а то ће најбоље учинити када о сваком догађају проговоре — истинито.

Ово би, најкраће сажето била порука југословенских и њемачких писаца који су у хотелу „Авала“ 13. и 14. октобра разговарали на тему „Рат и мир у књижевности“.

О овој вјечитој теми врло отворено, преиспитујући често своју савјест разговарали су: Ерих Фрид, Герхард Цверенц, Урсела Крехел, Лудвиг Хариг, Хелга Новак, Дитер Бенеке и Хајнц Бекер, са њемачке стране и Добрица Ћосић, Магда Симин, Мирјана Буљан, Стеван Тонтић, Иван Ивани, Ново Вуковић и Јусуф Буђови. Разговорима нијесу присуствовали писци Македоније и Словеније.

У име домаћина овај еминентни скуп, који су иначе организовали Савез књижевника Југославије, Културно-информативни центар СР Њемачке у Београду и Културни центар Будве поздравио је Велибор Золак.

ПРВИ ДАН

Упознавајући укратко њемачке писце са својом биографијом, Добрица Ћосић који је први говорио на овом скупу је између осталог рекао:

— Наш је вијек и вијек симпозијума. Свуда и сви нешто расправљају, тврде и поричу; свуда се трага за неком истином, а око нас је највише лажи и заблуда, брбља се до згађености. Заборавило се: све су велике мисли рођене у тишини, најбоље су књиге написане у ћутању. Али, ту смо, дакле, у Будви, ми — њемачки и југословенски писци да разговарамо о рату у литератури, ми, на срећу свих ратника, ако смо пјесници једини и стварни ратни побједници, ми, који имамо моћ да сваки ратни пораз превођемо у функцију и памћење претворимо у побједу; ми који узимамо право да сваку ратну побједу доведемо у питање и чак је понижимо истином људске патње и оним есхиловским размијевањем-трагизма људске судбине.

Истичући да су за њега као писца средишња егзистенцијална питања овога вијека: зашто су људи убили толико људи колико су убили и зашто су живи толико равнодушни колико су равнодушни према тој чињеници, Ћосић је наставио: — Откад пише човјек пише о убијању и рату. Пишући о убијању и рату човјек се најдубље сазнавао. О убијању и рату спјевани су највећи епови, ратови су теме највећих драма и трагедија о рату је написан најзначајнији роман свјетске књижевности. Рат је испу-

само у одбрани и не само за корист, слободу, славу, Добрица Ћосић је подвукао: — Послије апокалиптичких исхода два свјетска рата у овом вијеку и свега што се збило у миру послје тих ратова, и што се збива данас, ја у себи немам реалних разлога да истрајавам у хуманистичким и просвјетитељским илузијама о човјеку као бићу добра и разума, човјеку коме знање и слобода, научни и материјално-технички прогрес мијењају природу, морално га усавршавају, чине га бићем разума и добра.

Покушавајући да одговори на питање како је ту људску реалност и историју исписала и како је исписује литература нашег доба, Ћосић је рекао:

— Имам утисак да је савремена европска литература у антрополошком и онтолошком смислу сазнајно затајила; она до овога дана није успјела да изрази људску трагедију ратова, револуција, логора и геноцида у Европи и нашем вијеку. Ја још нијесам прочитао ниједан њемачки, руски, француски, италијански роман или драму који се дубином и снагом могу приближити Есхиловим „Персијанцима“ или Шекспировим трагедијским хроникама, или „Рату и миру“ Лава Толстоја. Усудићу се да кажем: ова епоха чека велике пи-

● ПИШУЋИ О УБИЈАЊУ И РАТУ ЧОВЈЕК СЕ НАЈДУБЉЕ САЗНАВАО

● ОВА ЕПОХА ЧЕКА ВЕЛИКЕ ПИСЦЕ

● ПРАВИ ПИСЦИ И ДАНАС МОРАЈУ ДА ДЈЕЛУЈУ ПРОТИВ СВАКЕ ОТУЂЕНОСТИ, ПРОТИВ БИЛО КАКВОГ НАСТРАНОГ НАРЕЂЕЊА

● ЖЕНА НИЈЕ ДОВОЉНО ЗАСТУЉЕНА У РАТНОЈ ЛИТЕРАТУРИ

сце. Реалност и докуменат о људском злу и људској патњи у очигледној су надмоћности над нашом имагинацијом.

Подсјећајући да су у свијету написана брда лоше или сасвим осредње, углавном национал-идеолошке литературе о рату, Ћосић се осврнуо и на домаће просторе: — По мом мишљењу, и уопштено говорећи, на свим југословенским језицима написано је много књи га о рату и револуцији, пре тежно идеолошке провинцијенције и редукционе идејности, махом традиционалне усмјерености у форми. А, ипак, на нашу срећу, написано је свакако и нешто зна

њења и уживања све већем броју људи, непознатих у прошлости. Можда је одсуство страха од будућег рата у владајућој свијести наших савременика, упркос сасвим убједљивој обавијештености о његовом катаклизничном исходу, онај био лошки, иманентни човјков оптимизам према будућности и за живот који одувјек има људска већина.

Убијеђени антинациста, добитник „Златног кључа Смелерево“ Ерих Фрид је рекао:

— Када су хитлеровске хорде уништиле моју породицу, потражио сам другу домовину која никада није могла замијенити моју.

— и о томе се мора водити рачуна. Могу ли се рецимо оправдати правила која је писцима прописивао Андреј Жданов? Свакоме правом ствараоцу својствено је да реагује на сваку појаву неслободе у свијету, то је његово право и света дужност.

Магда Симин, књижевница из Новог Сада, учесник у НОБ је рекла:

— Цјелокупна свјетска књижевност од памтивијека до данас, заокупљена је питањима рата и мира међу људима, слоге, сарадње и дивљачког непријатељства. Само је још љубав већа тема. Како живјети у рату а како у миру?

Истичући да су књижевна дјела код нас пуна људи озлијеђених у рату, она је додала: споменула бих два дјела Александра Тишме „Употреба човека“ и „Вера и завере“. У оба романа, главни ликови у немогућности да се уклопе у савремени живот завршавају самоубиством. Као да је грозни рат који их је почео духовно и психички, пружио за њима црне руке... Йуди који су губитком породице најбољих пријатеља изгубили свој природни ослонац описујем и сама у свом роману „Помрачења“.

Послије Магде Симин говорио је др Ново Вуковић из Никшића о рату у дјелима Михаила Лалића и Миодрага Булатовића.

Да писци не могу из „прве руке“ да реално престапе историјски догађај потврдила је Урсела Крехел рјечима:

— Да бих писала о мирнодопским темама морам да се враћам на рат јер он једноставно најбоље објашњава мир. Рат се наине не завршава реченицом Клауса Барбија, целата из Лиона, који је рекао „Рат је завршен. Хвала“. Непрестано се морамо враћати ратним темама, али да при томе избјегнемо било какво црно-бијело одсликавање онога што се догодило.

Још су говорили Лудвиг Хариг, Стеван Тонтић, Герхард Цверенц, да би се на крају поново јавио за ријеч Добрица Ћосић:

— Њемачке колеге као да неће и не могу да нас разумију. Они тешко схватају да у Југославији живи више народа. Прије и у току рата на нашем тлу постојали су снажни фашистички покрети, који су нанијели више зла нашим народима и од самих хитлеровских хорди. Мене веома боли необавијештеност о нама, због чега други стичу погрешну слику.

Герхард Цверенц је упитао Ћосића, шта мисли о истини о књижевности, дистанци према историјским догађајима и слободи ствараљаштва.

(Наставак на 7. страни)

Домаћин писцима: хотел „Авала“

ЕРИХ ФРИД

ЕРИХ Фрид је рођен у Бечу 1921. године. Напустио је Аустрију августа 1938. године, послје уласка нацистичких трупа, па је тако у последњи час избјегао судбину своје породице, која је цијела страдала. Настао се у Лондону, гдје живи и ствара и данас. Послије рата Аустрија му је понудила држављанство и он је то прихватио.

Објавио је велики број књига и добио неколико значајних награда: Шилерову (1965), Државну награду Аустрије (1973) (новац од ове награде Фрид је приложио као помоћ палестинском народу), Међународну награду издavaча Европе (1977), Награду града Беча (1980), града Бремена (1983). Ове године прво је добио „Златни кључ Смелерево“, а затим Бихнерову. Обје су му додијељене октобра мјесеца 9. и 17.

ПРОТИВ ДОГМАТИЗМА:
Ерих Фрид

нио и имагинарну реалност људског бивствовања. Рат је до овога дана био људска судбина на огромним простанствима наше планете. Немамо ниједан антрополошки ни историјски доказ да се та судбина окончала. Напротив.

Говорећи о томе да је човјек у суштини агресивно биће, које жели да убија не

чајних књига прозе и поезије које ће надживјети своје творце. А то није мало.

Можда овако неускићује опште стање литературе о рату, ако је моја представа о њој тачна, није само израз скромних стваралачких могућности ратних писаца нашег времена, ни само резултат идеолошких репресија и редукција, цензуре и самоцензуре; можда историјски догађаји треба да се у исходима јасније искристалишу и тада јасно сагледају, у савременицима емоционално исцрпе и претворе у сјећања битног па да постају подлоге за велике умјетничке синтезе... Можда људе данашњице, и писце и читаоце, обузима један nihilistiчки однос према прошлости и ратовима двадесетог вијека. Можда је то заборављање прошлости и потврда духовног здравља, једна општа хедонистичка обузетост садашњицом која нуди многе благодети жив

Свијестан сам да агресија постоји код људи и да доноси негативне последице. Поставља се питање како спасити свијет. Њемци су морали вршити самокритику. Тако је већ послје рата наступала „Група 47“. Било је разних мишљења како писати послје другог свјетског рата, јер је много недужних страдало. Но, у Њемачкој и у Хитлерово доба нашла су се писци који су писали против безумља. Сјетимо се само текстова Бертолда Брехта, Хајнриха Мана и Јоханеса Бобровског. Нијесу се само они супротстављали лудилу које је тих година обузело и Њемачку и Европу. Прави писци и данас морају да дјељују против било какве отуђености, против било каквог настраног наређења. Писац се мора супротставити свакоме догматизму, без обзира како се он називао. Нико му не може наређивати. Писац је слободно биће

(Наставак са 6. стране)

— Ја сам о рату написао доста књига које се међу собом и битно разликују. Ето, на пример овдје је поменут роман „Далеко је сунце“, који ми је иначе веома драг, али за који могу рећи са ове дистанце да је почетнички роман, ја у то вријеме нијесам имао литерарних искустава. Моји каснији романи који такође говоре о ратној тематици, „Деобе“, „Време смрти“ се битно разликују, од мог романа првијенца. Сматрам да је прије свега потребно истинито виђети исход рата. Писац рата мора поштовати историјску и историографску истину. Мој књижевни и грађански случај јесу једна од бројних југословенских карактеристика. Ја сам писац чији се романи штампају у великим тиражима, али сам 18 година имао редуквану грађанску слободу. Прв пут сам у мају ове године на састанку ПЕН-а у Љубљани имао свој јавни наступ после тог периода. Ово је да подсетим, мој трећи званични наступ.

Не осјећам се ни неслободним ни несрећним писцем. Такође, нијесам увјерен да је истина била на мојој страни. Писац мора да понесе неспоразуме са својим временом и са савременицима. Ја сам на то поносан, ја сам врло срећан писац.

ДАН ДРУГИ

Другог дана разговора њемачких и југословенских писаца, међу првима за ријеч се јавио Герхард Цверенц:

— Њемци су починиоци првог и другог свјетског рата. Југословени су жртве почитатеља, зато на нас остаје мора која нас обузима као људе. Бити мирољубив не значи још бити и добар.

Мирјана Буљан је њемачким колегама поставила питање — зашто у њемачкој литератури нема ни ријечи о прогањању и испрељењу Словена у другом свјетском рату?

— Ваша констатација је тачна. Давашња њемачка литература би то морала оградити, одговорила је Урсула Крехел, а са тим су се сложили Хајнц Бекер и Хелга Новак.

Дитер Бенеке сматра да се мир мора стално обликовати. И гестови су ти који учествују у том обликовању. Сјећамо се лијепог геста Вилија Бранта када је клечао пред спомеником у Пољској. То је био добар гест са наше стране.

И по трећи пут пажњу присутних у хотелу „Авала“ привукао је академик Добрица Ћосић:

— Ово је разговор неравноправних људи, дијалог писаца једне велике културе и малих националних култура. Наше колеге из Њемачке су без комплекса говорили о својој литератури, стално преиспитујући своју савјест. За разлику од нас ми смо се представили као писци националних удружења. Ми морамо говорити отвореније без предрасуда. Југославија је данас попримала разних шовинизма и ми писци морамо да кажемо истину, ма каква она била. И да при том упорито тражимо јаче ријечи. Југославија, истина данас нема логора, нијесу јој ни затвори пуни политичких противника. После рата, не-

тина имали смо логоре, страшне логоре и о томе је написано неколико књига. За вријеме рата у Хрватској је било логора и геноцида, али питам се шта је хрватска литература учинила да то опише. На Косову се дога-

СУСРЕТ

— Прије неколико година, поводом 40. годишњице побједе над фашизмом, иницирао сам био састанак писаца земаља побједница и побијених у некој од ратних држава, и предлагао тему сличну овој будванској. Предлог није био прихваћен, сем код часних изузетка (Хајнрих Бел). Сада је прилика, да поново изнесем сличан предлог, да се сакупе стари писци-ратници, непријатељи и побједници и да се ту нађу и њихови синови и кћери, такође писци, а да то буде на 45. годишњицу побједе над фашизмом, изио је академик Добрица Ћосић, на крају свог излагања, другог дана.

Предлог су прихватиле обадвије стране писаца без икакве резерве.

ђају страшне ствари, да је већ и мучно о томе говорити. Друг Буђови о томе овдје није проговорио ни ријечи. Не могу да ћуте ни писци муслимани о злодјелима својих сународника који су у униформама разних фашистичких јединица навијали доста зла другим народима. Морају се више оглашавати и српски писци о злодјелима четника, према свом и другим народима.

Истичући да сви столони нијесу за исповједнице Ћосић је упозорио да се наци писци у Будви нијесу до вољно исповиједали кад је у питању рат и мир на нашим просторима, а да су као писци на то позвани, молећи притом да се ово његово упозорење не схвати као храброст или поштење, већ само као искуство ратника и књижевника.

Добрица Ћосић је потом говорио о жени у литератури не слажући се са Мирјаном Буљан, да је рат искључиво мушки посао, а да је за жене остала само борба. Нас су мајке училе да гинемо и боримо се за отаџбину одувјек. Са мајчи ним млијеком смо посисали и ријечи, рат, борба, слобода.

Жене нема у литератури, када је у питању рат, у толикој мјери колико заслужује. Осјећам се одговорним за то, када је у питању мој књижевни опус, али сам ипак промуцао по неку ријеч о жени.

И, антиратна литература за дјецу је веома важна. Но во Вуковић ме је у чело погодио са питањем, шта је са дјечјом антиратном литературом код Њемаца, а шта код нас. Ваљда никада о томе радикалније нијесам размишљао, него после постављеног питања Вуковића.

Каква је наша дјечја антиратна литература? То је редуквана идеолошка литература, наставио је Ћосић. У њој је написано да је домовина дједова, а не очева. За нашу дјецу су непријатељи још увијек Њемци, Турци, Италијани, четници, балисти, усташе...

Најкраће речено, овдје је социјалистичка идеологија остала код будућности. Идеал је прогласила за будућност. Сматрам уништена је велика нада.

Ја нијесам престао да будем социјалиста, иако у Југославији има мало социјализма. Све оно што ми се догађало у мом животу, а тога није мало, осјећам као свој успјех и неуспјех. Ја сам 1938. године постао комуниста, 1941. сам отишао у партизане и 1948. године сам се успротивио Стаљину. И данас бих опет тако поступио.

И, на крају да кажем, писци немају мали значај. Са писачевом смрћу не окончава се његово дјело, оно и даље живи. Никада писци нијесу имали толико читалаца. Признајем: ужасно је живјети са толико људи који толико знају о вама. А, имамо толико утицаја колико заслужујемо. Ова цивилизација је за мале и вјеште писце, рекао је на крају Добрица Ћосић.

— Ћосић пита, зашто нијесмо поменули више имена југословенских писаца. Једноставно нијесмо хтјели да се хвалимо колико их познајемо, рекла је Урсула Крехел.

Јусуф Буђови је реаговао, тако што је најприје искритиковао извјештавање са овог скупа. Замјерио је новинарима „морално и професионално“, указујући да су још једном показали да су ради свађи и неспоразума. Жестоко се успротивио говорењу о стању на Косову, јер наводно ово није мјесто да се о томе говори. Буђови је навео да је свима познато шта се дешава на Косову. Од овог довицара „Рилиндје“, раније дописника из Бона, јесеника, први пут смо чули тумачење као што је: „Чврсто сам убијеђен да су у Југославији после Титове смрти дошле до изражаја снаге које настоје да испуне своје циљеве, а које у тим оквирима манипулишу са Косовом“. Буђови се залажио за разговор без емоција, јер оно што се пише о Косову само доприноси продубљавању кризе, а Балкан је Балкан и то све може имати тешке последице. Он је још рекао, да се морамо трезвено понашати у односу на кризу и да немамо право овдје у Будви ставити један народ на оптуженичку клупу. Писањем смо силеције претворили у политичке противнике. Ја као писац не желим да прозивам српске писце.

— Као писци дужни смо да разговарамо о сваком проблему, додао је Иван Ивањи, и наставио: наше колеге из Њемачке су површно упознате из својих дневних и недјељних листова о стању на Косову. Косово је проблем о коме писци имају шта

Извјештачи: САВО ГРЕГОВИЋ и СТАНКО ПАПОВИЋ

да кажу. Ми у Југославији заговарамо ванредан конгрес књижевника о само једној теми — контрареволуција на Косову. О овој теми нема литературе, сем нешто поезије.

Јусуф Буђови, још једном је рекао: „Није ово мјесто да се разговара о Косову“.

Хајнц Бекер: „То је веома сложен проблем“.

Герхард Цверенц: „Стигали смо до једне осјетљиве југословенске теме. Ако нешто сазнајемо онда морамо своје интелектуалне снаге ставити на располагање, да помогнемо да се таква компликована ситуација ријеши. Косово је у Југославији, а Југославија је у Европи, па то може бити и европски проблем.“

Мирјана Буљан одговорила је Ћосићу, да у Хрватској постоје брда књига написана о злодјелима усташа, али не и књижевних дјела. Највише је мемоарске, аутобиографске и историјске литературе.

Још су говорили: Стеван Топтић, Лудвиг Хариг, Ново Вуковић, а Иван Ивањи и Хајнц Бекер, који су председавали овим будванским разговорима југословенских и њемачких писаца, чија је тема била „Рат и мир у књижевности“, нијесу хтјели да доносе никакве закључке, јер, како су рекли, да на то немају право.

НОВО ПРИЗНАЊЕ
ФИЛМУ „ЦРНА
ГОРА“

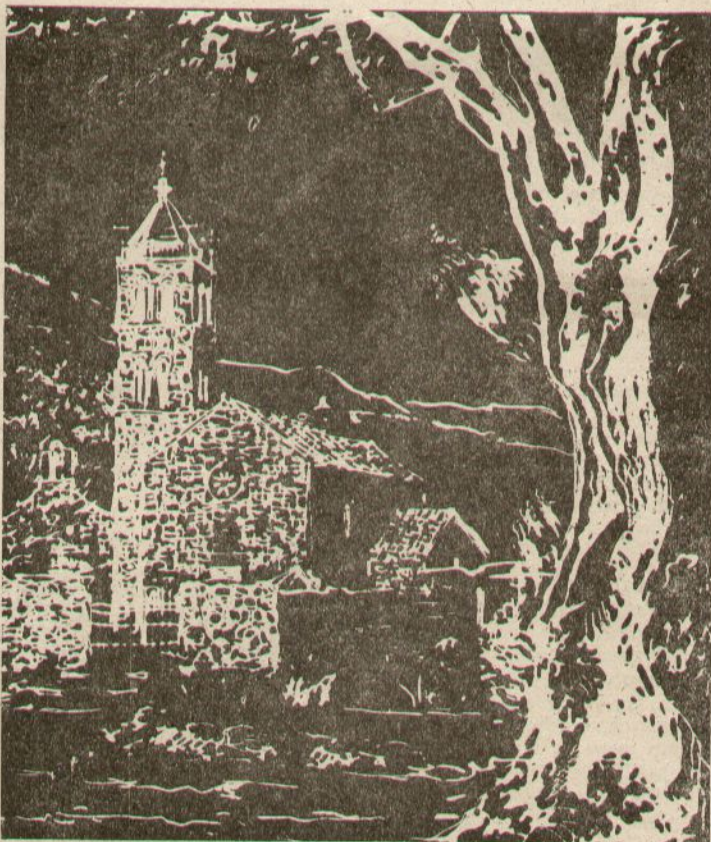
НА Четвртм међународном фестивалу туристичких филмова — одржаном од 10. до 17. октобра у Монтекантини у Италији — како смо обавијештени у Одјељењу за пропаганду „Монтенегротуриста“ — у конкуренцији 115 филмова међу дванаест награђених је и филм „Зашто Црна Гора“.

Филм је произвела Филмска заједница Београд, а режирао га је Иво Лауренчић. Средства за производњу овог најновијег туристичко-пропагандног филма којим су на допадљив и импресиван начин приказане туристичке могућности и природне љепоте Црне Горе обезбједили су СИЗ за туристичку пропаганду Црне Горе и „Монтенегротурист“.

Главни критеријуми који ма се жири одређивао за најзапаженија остварења из ове области филмског стваралаштва, истиче Брано Павличић, били су фотографија, природне љепоте, музика и, посебно пејсажи. Павличић истиче да су представници дистрибутерских кућа који су у великом броју присуствовали Фестивалу у Монтекантини, показали живо интересовање за филм, па очекује се да ће ускоро моћи да га виде посетиоци филмских дворана и телевизијски гледаоци у више земаља.

С. П.

Д. Н.

Јован Саватовић: манастир Режевићи

СТИЈОВИЋЕВА КУЋА — АТЕЉЕ

КАКО смо сазнали у Културно-информативном центру, ускоро ће Скупштина општине овој институцији од посебног друштвеног интереса предати на коришћење кућу, која је припадала истакнутом вајару Ристу Стијовићу (1894-1974). Стијовић је посљедње дане свог живота провео у Будви, гдје је и саградио кућу.

Он је своју кућу завјештао Културном центру.

— Сада после толико времена, стекли су се услови, да његова кућа постане од следећег лета дом и атеље истакнутим вајарима из Југославије и свијета, рекао нам је вајар Золак, директор Културно-информативног центра.

Спорт

БОКС

НОВИ УСПЈЕХ ФЕХМИЈА

Почетком септембра Фехми Хусен (у перо категорији) на ревији бокса у Никшићу проглашен је за најперспективнијег боксера. Он је у финалу победио Јанковића из титовградске Будућности, о чему смо читаоце већ обавијестили.

Сада смо у прилици да поново обрадујемо наше читаоце и љубитеље племените вјештине: Фехми Хусен је на боксерској ревији „Синђелића“ у Београду 18.

октобра освојио златну медаљу и тиме потврдио свој раскошни таленат. Он је победио Ђурђевића, члана „Синђелића“.

По свему судећи Хусен иде стопама свог колеге Вида Ратковића, који је суверено владао будванским рингом више година.

С. П.

ТЕНИС

БУДВАНСКО ФИНАЛЕ

На отвореном пионирском тениском првенству Будве које је одржано средином октобра учествовало је 60 тенисерки и тенисера из Титовграда, Цетиња, Бара, Петровца, Котора и Херцег-Новог.

У финалу пионирки састале су се Ковачевић из Херцег-Новог и Бурзан из Титовграда. Убједљиво је победила Тамара Ковачевић, резултатом 2:0. Наше пионирке овај пут су изневјериле.

У пионирској конкуренцији до 12 година у финалу су играли Иван Краповић и Зоран Пима, обадва из Будве. Послије узбудљиве игре, победио је Краповић, резултатом 2:0.

У конкуренцији до 14 година победио је Мирко Јабучанин из Цетиња, који је све своје противнике лако савладао. Он је у финалу победио Лада Лапићу из Титовграда, резултатом 2:0.

С. П.

НИКОЛИЋ И МИЛОВАНОВИЋ ТЕНИСКЕ СУДИЈЕ

У Дубровнику је од 17. до 20. октобра организован семинар за тениске судије. Из Будве овај семинар са успјехом су завршили др Тадија Николић, члан Управе Тениског клуба „Будва“ и Милија Миловановић, тренер и играч ТК „Будва“.

Како смо сазнали др Николић и Миловановић су постали прве тениске судије у Црној Гори, а остали су чланови Збора тениских судија Хрватске, јер такво тијело не постоји у Црној Гори.

С. П.

ФУДБАЛ

Будва-Титекс 2:0

БУДВА: Албијанић 6 — Обрадовић 7 — Мердовић 7 — Кољеновић 7 — Маловразић 7 — Мирковић 8,5 — Љуљановић 7,5 (Вукотић) 7, Думнић 8,5 — Радуловић 6 — Цвијовић 7,5 — Лакићевић 6 (Бановић 7).

ТИТЕКС: Перковић 8 — Терзић 7 — Мугоша 7 — Ђукановић 6 — Колорогић 7 — Давидовић 7 — П. Илић 5 — Вукашиновић 5 — Калугеровић 6 — Кнежевић 7 (Димић) — М. Илић 6 — Краљевић 7.

Играч утакмице: Љубиша Мирковић (Будва) 8,5.

Игралиште: Лугови. Гледалаца 1000. Стријелци: Думнић у 26 и Мирковић у 75. минуту за Будву. Жути картони: Кољеновић (Будва), Терзић и Мугоша (Титекс). Судија Милисав Драгојевић (Спуж) — 8.

Традиционално фудбалери Титекса на стадиону Лугови у Будви играју веома добро и често су односили оба бода. У овом мечу иако ослабљени неиграњем стандардног голмана Пајевића приказали су веома добру игру.

Фудбалери Будве од првог минута заиграли су дисциплиновано и максимално ангажовано. Плод такве игре донио је низ повољних шанси за постизање голова. Домаћи фудбалери су у 26. минуту извели веома лијепу акцију. Но, на 20 метара од гола Титекса Думнић је био срушен. Исти играч извео је слободан ударац и погодио десни угао гола Перковића. Након овог гола Будвани су створили неколико шанси али умјесто да погоде мрежу Думнић, Цвијовић и Вукотић погодили су пречку гола Титекса. Најбољи актер ове утакмице лијеви халф Будве Љубиша Марковић извео је изванредан центар шут и погодио мрежу.

Судија Драгојевић из Спужа свој посао је обавио веома добро.

С. Гленца

КРАГУЈЕВАЧКИ ОКТОБАР

ЦВИЈЕТ КОЈИ НЕ ВЕНЕ

У Шумарицама код Крагујевца и овога октобра је одржан велики школски час посвећен младости која је 1941. године пала покошена непријатељским рафалима. О том масовном убиству ћака и њихових наставника написано је доста

страница у нашој послјератној литератури. Овим поводом доносимо pjesму „Цвет који не вене“ Ж. Даиловића.

Биле су плаве са ширитом
И са великим римским
бројем класе.

Касније, понека пробušена
метком

Што смрт носи уза се.
На неким капама плавим са
ширитом,

Уместо римског броја класе
Црвена као крв ћака
Бљесну петокрака.

ПЕРОМ И КАМЕРОМ

ПОСЛЕДЊИ КУПАЧИ

И ове године љето је имало свој „продужетак“. Купача је на нашим плажама било итекако током септембра, али и у октобру који је претежно био сунчан и топао. Са изузетком дводневних киша и попла-

ва када су биле сасвим опустјеле, плаже су, зачудо, посјећене и ових дана, што илуструје снимак нашег фоторепортера МИЛОРАДА ТОДСРОВИЋА, начињен задњих дана овог мјесеца. Купачи су истина ри-

јетки. Они најупорији настоје да од јесени „откину“ сваки сунчани тренутак за одмор на пјешчаним жалима. Не смета им ни што се море „најежило“ ни што сунце не пржи као рецимо прошлог мјесеца.

